

Ayntablı Hâfız Abdülmecidzâde Divânında Yer Alan Meclis ve Meclise Ait Unsurlar Üzerine Bir Değerlendirme

Ramazan TEZCAN
YL. Öğrencisi
ramazantezcan1453@gmail.com
https://orcid.org/0000-0003-1351-4919

Makale Başvuru Tarihi : 29.01.2025
Makale Kabul Tarihi : 06.03.2025
Makale Yayın Tarihi : 25.03.2025
Makale Türü : Araştırma Makalesi
DOI: 10.5281/zenodo.15069648

Özet

Anahtar Kelimeler:

Klasik Türk Edebiyatı, Bezm, Divan, Ayntablı Hâfız Abdülmecidzâde divanı

Klasik Türk edebiyatı asırlar süren bir edebiyat dönemidir. Bu dönem edebî muhtevasını Arap ve Fars edebiyatı temelleri üzerine inşa etmiştir. Klasik Türk edebiyatı; klasik dönem Türk edebiyatı, divân edebiyatı, yüksek zümre edebiyatı gibi isimlerle anılmıştır. Bu dönemde ele alınan eserlerde (şiiirlerde) edebî muhteva sevgili ve aşık üzerine kurulmuştur. Şiiirlerde sevgili çeşitli yönleri ile ele alınmış, benzetmeler ile dilin bütün güzellikleri kullanılarak tasvir edilmiştir. Divân edebiyatında sevgili, aşıkla ile meclislerde gününü gün eden eğlencesine düşkün ve aşığına yan bakışları ile ıstırap veren bir güzeldir. Divân şiiirlerinin yazdıkları şiiirler mazmunlarla dolu kapalı anlamlar içermektedir. Klasik Türk edebiyatı araştırmacıları yıllarca bu mazmunlar üzerine çalışmalar yapmış, şiiirlerin toplum kültüründen uzak kalıp kalmadıkları şiiirlerin kullandıkları mazmunlar ile özümlemeye çalışılmıştır. Divân edebiyatı şiiirleri şiiirlerini ele alırken toplumdaki tamamen soyutlanmamış, toplum ile ilgili konuları klasik şiiir anlayışı ile kaleme almıştır. Türk edebiyatının önemli dönemlerinden olan İslamiyet etkisindeki Türk edebiyatının temsilcileri bir kısmı daha çok didaktik, dini; bir kısmı da millî ve mahallî konuları içeren eserler vermiştir. Konu, dil ve anlatım, üslup, kullanılan ölçü ve kafiye gibi pek çok özellik dikkate alındığında İslamiyet etkisindeki Türk edebiyatının klasik edebiyat ve halk edebiyatı olmak üzere ikiye ayrıldığı görülmektedir. Klasik Türk edebiyatı Arap ve Fars edebiyatı temelleri üzerine kurulmuş ve etkisinde kalmıştır. denilse de gelenekle yetişmiş, Osmanlı toprakları içerisinde büyümüş şiiirler, yüzyıllar süren tarihi mirası eserleriyle geleceğe taşımayı başarmışlardır. Klâsik Türk şiiirinin kaynakları arasında Arap ve Fars edebiyatının etkisi, fenni ilimler, beşerî bilimler, mitoloji vb. gibi unsurlar gösterilse de şiiirin içinde yetiştiği toplum, geçmişten gelen örf ve onun şiiiri ele alış biçimini etkilemiştir. Bu çalışmada toplumsal hayatın unsurlarından meclis kültürü ve meclise ait kavramlar, 17. yüzyıl da yaşamış olan Ayntablı Hâfız Abdülmecidzâde divânından hareketle incelenmiştir.

A Study on the Gathering and Gathering-Related Elements in the Divân of Ayntablı Abdülmecidzâde Hâfız

Abstract

Keywords:

Classical Turkish literature, Bezm, Divan, Divan of Ayntablı Hâfız Abdülmecidzâde.

Classical Turkish literature refers to a literary tradition that lasted for centuries, deeply rooted in Arabic and Persian influences. Often referred to as Divan literature, this period is characterized by refined poetic expression, rich metaphors, and high literary aesthetics. In Divan poetry, the central theme revolves around the dynamics between the beloved and the lover. The beloved is depicted as an enchanting figure who enjoys social gatherings, finds pleasure in entertainment, and captivates her admirers with sidelong glances, simultaneously bringing both joy and suffering. Divan poets frequently employed intricate metaphors, prompting scholarly discussions on whether they remained engaged with societal realities or distanced themselves from them. Despite their elaborate poetic style, these poets did not completely detach from society; rather, they subtly reflected social and cultural themes within their works. The influence of Islam played a significant role in shaping Turkish literature, giving rise to predominantly didactic and religious works while also accommodating national and local subjects. Considering elements such as theme, language, style, meter, and rhyme, Turkish literature under Islamic influence can be categorized into two primary branches: classical literature and folk literature. This study examines the cultural elements of social life, particularly the tradition of gatherings (meclis) and related concepts, based on the Divan of Ayntablı Hâfız Abdülmecidzâde, a 17th-century poet.

1. GİRİŞ

“Kültür, bireylerden meydana gelir ve toplumun yapısını oluşturur. Bu hâliyle, insanların maddi ve manevi üretiminde gerçekleşen etkin, yaratıcı faaliyetlere dönüşür” (Kongar, 1981, s.398). Bu husus itibariyle divân şairleri eserlerini içinde buldukları toplumun mayası ile yoğurmuş ve ortaya çıkarmışlardır.

İşitilir ki uğurlar giricek bir eve dünle

Ölü toprağını saçıp uyudurlarmış insanı

(Necâtî Beg Divânı, Kıt'a 90, s. 148)

Diyen Necâtî yaşadığı dönemdeki bir halk inancından söz eder. Necâtî'nin söylediğine göre, eskiden bir yerde bulunan insanların üzerine ölü toprağı serpiline uyuyacaklarına ya da sessiz kalacaklarına inanılmış. Bu inanç günümüzde de tembel, uyuşuk, cansız, miskin anlamlarında kullanılan "üstüne ölü toprağı serpilmiş gibi" deyiminde yaşamaktadır (Onay, 1992, s.326).

Klasik şiirin halk inanış, örf ve geleneklerinden kopuk olmadığı ile ilgili birçok çalışma yapılmış olup H Dilek Batislam'ın hazırlamış olduğu “15. Yüzyıl Divan Şiirinde Halk Kültürü” adlı çalışması, Ömer Özkan'ın 2007 yılına hazırlamış olduğu “Divan Şiirinin Penceresinden Osmanlı Toplum Hayatı” adlı Osmanlı kültür ve sanatını derinden incelediği çalışması örnekler arasında yerini almıştır. Dursun Ali Tokel'in “Divân Şairi Diyor ki” adlı kitabı da Türk kültürü ve sosyal hayatını tüm açıklığı ile günümüze taşıyan eserler arasında gösterilebilir.

Bu çalışma içerisinde 17. yüzyılda yaşamış olduğu bilinen Ayıntablı Hâfız Abdülmecidzâde divânı içerisinde yaşadığı dönemde toplumsal hayatın izleri bilhassa 17. yüzyılda meclis ve meclis kültürüne ait kavramlar, divânda yer alan gazeller ile açıklanmaya çalışılmıştır.

2. Ayıntablı Hafız Abdülmecidzâde'nin Hayatı ve Divânı

17. yüzyılın sonlarına doğru yaşayan Hâfız Abdülmecidzâde'nin doğum tarihi belli değildir. Şuara tezkirelerinde adı geçmemektedir. Tezkirelerde adından söz edilmemesinin sebebini il dışına çıkmayıp bütün hayatını Antep'te geçirmiş olmasına bağlanılmaktadır. 1109/1697-98 yılında kaleme aldığı Nazm-ı Ferâ'id adlı eserinden ve divanını istinsâh eden Bursalı Mehmet Emin'in divanın sonuna kaydettiği H.1113/M.1701 tarihinden ola çıkarak XVII. yüzyılda yaşadığı anlaşılmaktadır (Dağlıoğlu, 1939, s.57).

Divânının üç nüshası bulunmaktadır. Şairin adı, Ali Emiri, manzum 92'de “Ayıntablı Hâfız Abdülmecidzâde”, Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan 27'de “Hâfız Mezîd-zâde”, Konya Bölge Kütüphanesi 3375'te de “Hâfız Mezîd-zâde” diye geçmektedir. Divân, önce Maraş mahkemesi kâtiplerinden Bursalı Mehmet Emin Efendi tarafından istinsâh edilmiş; daha sonra Ali Emîrî Efendi'nin eline geçmiş ve Fatih Millet Kütüphanesi'ne konulmuştur (Güzelbey 1978). Şairin sadece divân yazmadığı aynı zamanda Nazm-ı Ferâ'id isminde bir eserin olduğu ve bu eserin bir nüshasının da Ankara Milli Kütüphane yazma eserler A 507' de olduğu tespit edilmiştir. Abdülmecidzâde'nin hâfız olmasından dolayı küçük yaştan itibaren iyi bir eğitim aldığı anlaşılmaktadır. İsminde yer alan zâde ifadesi onun köklü ve saygın bir aileden geldiğini göstermektedir.

Divânı dil özellikleri bakımından 17.yüzyıl Anadolu sahasının söyleyişleri ile örtüşmektedir. İncelediğimiz divânda 278 gazel, 2 kıt'a, 1 mesnevi, 2 muhammes, 7 müfret, 1 tahmis, 2 terci-bend, 2 terki-bend yer almaktadır. Divânında yer alan şiirlerin çözümlemesi yapıldığında Fuzulî'den etkilenmiş olduğu tespit edilmiştir. Şiirleri muhteva bakımından Allah aşkı ve ona kavuşma arzusu ile yanıp tutuşan bir aşğın ağzından çıkan sözler niteliğindedir.

3. Hâfız Divânında Meclis ve Meclise Ait Unsurlar

3.1. Bezm

Sözlük anlamı içkili eğlenceli meclis demektir (Devellioğlu, 1999, s.98). Osmanlı toplumunda eğlence, yaşanan sosyal sıkıntıları yok etmek için kullanılan bir araç görevi görmekteydi. Osmanlıda bezm, rezmden sonra toplumu hayata bağlayıp ayakta tutan bir bağ gibiydi (Coşkun, 2017, s. 343). Bahar vakitlerinde bir meclis kurulur ve bu meclise halk katılabilirdi. Yalnız meclise katılmanın belli başlı kuralları, adabı vardı. Kuralları sağlayan kişi meclise oturabilirdi. Yuvarlak şekilde ve yan yana diz üzerinde oturulan bezmde herkesin birbirini görebilmesi mümkündü (Levend, 2018, s. 306). Bezm gül bahçesinde bahar aylarında gerçekleşir. Baharın gelişi çiçeklerin rengârenk bezenişinden anlaşılmaktadır. Çiçekler açılıp hava ısındığında gülşene bir meclis kurulur. Tüm yılın derdi sıkıntısı bu mevsimde eğlence ile atılır (Atalay, 2017, s. 682).

17. yüzyıl tarihi kaynakları incelediğinde gülşende güller açtıktan sonra padişah seferden döner ve bezmlere katılabilirdi. Bezm erkânı padişaha çeşitli hünerlerini sergiler, şairler yazdıkları şiirleri bu meclislerde padişaha sunardı.

Divân edebiyatında bezm şairlerin şiirlerinde çokça yer alan mekânlar arasında yer almaktadır. Bezm çeşitli kavramlar ile birlikte kullanılarak hem vahdeti hem de kesreti sembolize etmektedir. Ayrıca sevgilinin güzellik unsurları arasında bezm sevgilinin güzel yüzüdür. Göz kapaklarının yuvarlak olması bezm meclisinde oturma şeklini, yüzünde yer alan hatlar ise bezmde bulunan kişileri, kaşlarının kavisli olmasından dolayı oluşan bakış ifadesi bezm kurallarını ifade etmektedir.

Hâfız şiirlerinde bezm kavramını en çok sevgilinin güzellik unsuru olarak kullanmıştır.

Yürüt ayağı sâkî durma şun peymâneñi bir bir

Kerem kıl iltifât eyle-gözet-mestâneñi bir bir

Esîr-i cām-ı la'lin bezm-i hüsnünde dil-i Mecnûn

N'ola zencîr-i zülfünde göre dîvâneñi bir bir

(G.103 b. 1-2)

Sâkî kadehi dolaştırarak şarabı bir bir sun, kendinden geçip sarhoş olanlardan elinden gelen iyiliği esirgeme. Mecnun'un gönlü, güzellik meclisinde kırmızı kadehin esiridir. O senin delini, divaneni zülfünün zencirinde bir bir görse ne olabilir ki?

3.2.Sâkî

Kelime anlamı kadeh sunan, içki veren demek olan sâkî, bezm âleminin en önemli unsurlarından biridir (Pala, 2010, s.387).

Bezmdede sâkînin görevi meclise gelenlere içki dağıtmaktır. Sâkî aynı zamanda sevgilidir ve onun dağıttığı içki aşkı coşturan bir araçtır (Atalay, 2017, s. 682).Sâkî sadece içki dağıtmakla kalmaz aynı zamanda meclis düzenini belirler. Meclis kurulduktan sonra sâkî kadeh devreder ve eğlence başlar. Biten kadehleri sıra ile doldurur. Sâkî mecliste sıkça bulunmasından dolayı musiki ve dansta oldukça ustalaşmıştır. Sâkî o kadar güzeldir ki aşğın ona bakması gönlünde bir sarhoşluk oluşturur. Bu manevi bir sarhoşluktur.

Sâkîlik çok eski bir meslektir. Bu mesleğin köklü geçmişi sâkînamelerde karşımıza çıkmaktadır. Sâkînameler sadece sâkînin nasıl olması gerektiği ile ilgili bilgiler değil aynı zamanda meclis adabı ile ilgili bilgiler de içermektedir (Atalay,2017, s.684).

Endîşe-i la' l-i leb-i cānān dile düşdü

Sun sâğarı sâkî

Def' -i ğam idim aldı beni fikr ile ğay ğu

Ey cām-ı muşaffā

Bend etdi dili bir perîniñ zülfüne Hâfız

Aql etdi ziyāde

(G. 23 b. 9/10/ 11)

Hâfız bu dizelerinde sâkîden kadeh ile içki getirmesini istemektedir. Gamdan uzaktır fakat bir güzelin saçının sevdası Hâfız'ı kendine bağlamıştır. Hâfız bu durumdan sarhoşluk hâli ile kurtulur yoksa sevgiliyi düşünmeden yapamaz. "Kadeh sun, getir, vir, gezdir" gibi fiillerle sâkînin şarabı dağıtış şekilleri şiirlerde sıkça karşımıza çıkmaktadır.

Bezm kurulduğunda bir halka oluşturulur. Sâkî ortada içki sunar. Bir yanda mum ve buhurdanlık bulunur. İçki gazellerde mey olarak ele alınmıştır. Mey kelimesi farsça hâne kelimesi ile kullanılmış bez meclisine yer yer meyhâne de denmiştir.

3.3.İçki

Şarap: Kelime anlamı olarak, içilecek şey, üzümden yapılan mayalı içki olarak tanımlanmıştır (Bahadır, 2012, s. 13). Dünya hayatı insanlar için dert ve tasa ile doludur. İnsan derdini yalnızca sâkînin sunduğu şarap ile unuttur farklı alemlere dalar.

Şarap üzüm suyundan yapılır. Üzüm birden fazla tanelere sahip olması bakımından bir yana da kesreti sembolize etmektedir.

Şarabın rengi kırmızı olması bakımından sevgilinin dudağını hatırlatmaktadır. Bu durumu şairimiz şu şekilde ele almıştır;

Dil-i sūzāni bezm-i hüsnî cānānda dimeñ hāmūş

Şarāb-ı cāmı la'lin kaşd-i nūş etmekde kan dutmuş

(G.139 b.6)

Sevgilinin güzellik meclisinde yanan gönlü suskun kalmış demeyin. Dudağın kadehteki şarabı içmeye kastettiğinden onu kan tutmuş. Bu bağlamda şarap ile dudak renk bakımından ilişkilendirilmiştir.

Hum, şarap küpü anlamına gelmektedir(Devellioğlu, 1999, s.381). Şarap tasavvufi anlamda da insanın gönlünü sarhoş eder. Kimileri birlik şarabından içtiğinde çok sarhoş olmuş kimileri ayık durumdadır. Hâfız bu dizelerinde şarabı vahdet ile bütünleştirmiş ve tasavvuf ile ilişkilendirmiştir.

Humm-ı vahdetden aldı teşne-diller sāgar-ı saħba
‘Aceb nūş eyleyende kimi ser-ħoş kimi ayıkdır

(G.84 b.5)

Susamış gönüller vahdet küpünden kadehlerini aldı. (Bu sebeple) içenlerden kiminin sarhoş kiminin ayık olmasına şaşılır mı?

3.4.Kadehler

Ayak/ ayag, ayaklı şarap kadehi anlamına gelmektedir. Kadehler önceleri devrin şartlarına ve imkânlarına göre üretilmekteydi. Bu kelimenin şarap mı yoksa kadeh için mi kullanıldığı tartışılmış; ancak “şarabı at kulağıyla içelim” ifadesinden hareketle bir kadeh cinsi olduğu anlaşılmıştır (Çayıldak, 2018, s. 68).

Ayağı koyma elden dest-i yâr isterseñ ey Hâfız
Yeter maħşûduña kim dâmen-i pîr-i muğân dutmuş

(G.139 b.13)

Hâfız bu dizelerinde kadehi elden bırakmaması gerektiğini yârin (sevgilinin) elini tutmak için güzel pîrin (meyhanecilerin en eskisi) eteğinden tutması gerektiğinden bahsetmektedir. Tasavvufî olarak pîrin eteğine tutduğunda sevgilinin eline ulaşmak, doğru yolu bulmak daha kolaydır.

Câm kelimesi edebî metinlerde; sırça bardak, cam kadehler anlamında kullanılır (Şentürk, 2017, s 336). Câm klasik şiirde farklı terkipler ile anılıp bezme dair beyitlerde yer almaktadır. Divânlardan tespit edilen terkipler şu şekildedir; cām-ı ‘aşk, cām-ı ‘ayş, cām-ı ‘ırz, cām-ı ‘işret, cām-ı ‘işret-i Dârâ...(Bahadır, 2012, s. 290).

Bezm meclisinin ortak noktası aşktır. Sevgilinin ıstırabından kurtulamamış âşıklar orada meşk eder. Onları derinden etkileyen üzüntü ve aşk meyden sonra daha da şiddetlenir. Sâkîye seslenerek ondan şarap isterler.

Bezm-i şafâ-yı ‘ışkda ħarâretde kim gönül
Şun cāmı şâki def`-i ğam et ibtidâ bana

(G.5 b.10)

Yukarıda yer alan beyitte Hâfız aşk ve sefa meclisinde gam ve kederi def etmek için sâkîden öncelikle şarap istemektedir.

Ĥarâret faķrı yakmış ol dili bî-çâreyi gör-kim
Dutar karşıñda ol la`l-i lebi şî`riñe cām dervîş

(G.134 b.6)

Çaresiz gönlü sıcaklığın yokluğu yakmış. Gör ki dervîş, senin karşında o tatlı dudaklı sevgiliye kadeh tutmuş. Sarhoşluk halinde sevgilinin kırmızı dudakları gözlerini ayıramadığı bir yer olmuş ve rakibini kıskanmıştır.

Ĥaldı hevesi la`lûñ ile elde piyâle
Men teşneye şunsan n`ola bir cām-ı zülâle

(D.1 b.13)

Piyâle küçük kadeh anlamına gelmektedir (Bahadır, 2012, s. 300). Şair sevgilinin kırmızı dudağının hayaliyle elinde kadehle kalmıştır. Susamış olan şair sevgiliden tatlı içimli şarap istemektedir.

Sagar, içki bardağı, içki kadehi anlamına gelmektedir. Bezme içki konularak misafirlere ikram edilir (Bahadır, 2012, s 301).

Endîşe-i la`l-i lebi cāñan dile düşdü
Sun sāğarı sâkî

(G.23 b.26)

Şair bu dizelerinde sevgilinin dudaklarının endişesinin gönlüne düşmesinden dolayı sâkîden bir kadehle şarap istemektedir. Bu onun acısını hafifletmektedir.

Ayāğın doğru baş sâkî bu bezm-i ehl-i ‘irfāna
Elinde sāğarı ħoş tüt düşüp meksûr olur bir gün

(G.223 b.8)

Hâfız bu dizelerinde ise sâkînin irfan meclisinde ayağını doğru basması gerektiğini söylemiştir. Kadehi sunarken hoş tutmalıdır. Kadeh sürekli âşıklar arasında devreder. Bu durum Hâfız’ın gözünden kaçmamıştır ve sâkîye bu işinde bir sonu olduğunu hatırlatmıştır.

Sebû, şarap testisi anlamına gelir. Eskiden şarap, küp veya testilerde saklanarak yaz mevsiminde şarabın soğuk olması sağlanırdı bunun yanında ev ve meyhanelerin izbe köşelerinde su testisi gibi şarap testileri de saklı dururdu (Pala, 2015, s 393).

Ayāğ üzre tûrur şubħ u mesâ sâkî ħuzûrunda

Sebū bir bende-i muḳbildir ammā istiḳāmetli

(G.238 b.10)

Sakî huzurunda sabah akşam ayakta durur. Şarap testisi bir mutlu köledir sabit ve kararludur. Bu dizelerde şarap testisinin aşıkları sarhoş etmeye kararlı olmasından bahsedilmiştir.

3.5.Çerag

Çerag kandildir. Meclisi aydınlatmak için kullanılır. Meclis geç vakitlerde başladığı için aydınlatmak için şem yahut çerag kullanılır (Bahadır, 2012, s. 158). Klasik şiirde çerag şairler tarafından sıkça kullanılmış bir mazmundur. Sevgili âşığa bir bakış atarak onun gönlünü ateşe verir ve bu ateş uzun süre âşığın gönlünde yanar. Aynı zamanda şem ve pervâneye de şiirlerde çokça telmih yapılmıştır.

Şu 'â'-ı bezm-i hüsnuñde gönül pervâne tek yansa

Ne ğamdır kim ezelden ol seniñ kendi çerâğıñdır

(G.62 b.4)

Güzellik meclisine aydınlık veren gönül pervâne gibi yansa ne mutludur ki o seniñ kendi aydınlığıñdır.

3.6.Bezm Âleminde Mûsikî

İnsanın var oluşundan itibaren duygu ve düşünceleri yürekte ifade etmeye yarayan müzik, Osmanlı kültüründe de varlığını devam etmiştir. Toplum yeni bir hüviyet kazandırdığı müzik ile duygu ve düşüncelerini aksettirir. Bu husustan dolayı hemen hemen tüm padişahlar bir çalgı aleti çalmayı öğrenmişlerdir. Haremde bulunan cariyelere de Osmanlı kültürü içerisinde raks ve mûsikî eğitimi verilmiştir. Musikî toplumla bir bütün olmasının yanı sıra eğlence meclislerinin de vazgeçilmezi haline gelmiştir.

Bezme eğer müzik olacaksa, müzisyenler önceden davet edilir, konuklardan önce meclise teşrif ederdi (Coşkun, 2017, s 356). Şairler bezm ile birlikte musikide kullanılan çalgı aletlerine de eserlerinde yer vermişlerdir. Hâfız divânında yer alan beyitler incelediğinde def ve ney sıkça karşımıza çıkmaktadır.

Def, küçük davullardan olup vurmali çalgılar arasındadır(Bilgin, 2020, s.528). Eğlence meclislerinde çalınan müziğin makamına göre kullanımı tercih edilir veya edilmez.

Ney sarı, budaklı bir kamıştan yapılan çalgıdır. Dokuz boğumlu olan bu çalgı birisi arkada olmak üzere toplam yedi delikten oluşur ve bu delikler kızgın demirle veya demirle yapılmış keski ile açılır (Özkan, 2007, s 485).

Ney Mevleviliğin de önemli sembollerinden biridir. Mesnevî'nin ilk on sekiz beytinde, birinci planda "Ney" vardır. Şikâyet etmektedir; ayrılıkları anlatmaktadır. "Kamışlıktan kesildim kesileli feryat etmedeyim; erkek kadın herkes feryadına uymada, ağlayıp inlemededir. Aslından uzak düşen, elbette buluşma çağını arar, her toplumda ağladım, inledim; herkesle eş dost oldum; herkes kendince bana dost oldu ama içimdeki sınırlarımı kimse araştırmadı" demektedir. Mevlânâ Ney'e aşk ateşinin düştüğünü, hakikat şarabını aşkın coşturduğunu söyler (Çetinkaya, 2019, s. 1979).

Def gibi sineñi dög dâ'ire-i kânûnda

Ney gibi inle diliñden çıka lahn-ı 'acemî

(G.261 b.5)

Kanun çemberinde def gibi gönlüne vur, ney gibi inle ve dilinden acemi bir nağme çıksın. Diyen Hâfız mûsikinin insan vücudunda yer alan etkisine de değinmiştir. Ney'in çıkardığı sese ve bu sesin insan üzerindeki etkisine atıfta bulunmuştur.

4.Sonuç

Klâsik Türk edebiyatı şairleri edebî varlıklarını toplumdan kopmayarak topluma ait unsurları şiirlerinde işleyerek gün yüzüne çıkarmışlardır. Yaşadıkları coğrafyanın birer parçası olan şairler günlük hayattan izlere şiirlerinde yer vermişlerdir.

Toplumsal hayattan kopuk olmayan klasik Türk edebiyatı ve toplum arasındaki bağlantıyı açıklamak üzere birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar bir divân üzerinde sınırlandırılmış bazen de aynı yüzyılda yaşamış farklı şairleri esas almıştır.

Klâsik dönem şairleri içlerinde oldukları şiir dünyasını kendi hayat anlayışları ile birlikte toplumun sunduklarını da katarak harmanlamışlar ve ortaya toplumla bütünleşen eserler koymuşlardır.

Bu çalışmada 17. yüzyılda Gaziantep'te yaşamını sürdürdüğü bilinen Hâfız Abdülmecidzâde divânında yer alan meclis ve meclise ait unsurlar ele alınmıştır.

Divânı taradığında Hâfız'ın 17. yüzyıl söyleyiş güzelliklerine yer verdiği, aynı zamanda bezm ve bezme ait unsurları ustaca şiirlerinde işlediği tespit edilmiştir. Çoğu zaman bezmi çeşitli tamlamalar içerisinde kullanmış ve vahdet ile ilişkilendirmiştir.

KAYNAKÇA

- Atalay, Buse (2017). "Klasik Türk Edebiyatında Şâirlerimizin “Sâki” Kavramına Kazandırdığı Anlamlar." Kesit Akademi Dergisi 3(10), 680-691.
- Bahadır, Savaşkan C.(2012)."16. Yüzyıl Klasik Türk Şiirinde Şarap Ve Şarapla İlgili Unsurlar." Doktora Tezi İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bilgin, Emrah (2020). Divan Şiirinde Geçen Musiki İstılahlarına Dair Genel Bir Tasnif Denemesi. Tuded 60(2), S.517-537.
- Coşkun, Vedat (2017). Zati Divanı'na Göre 16.Yüzyılda Sosyal Hayat. İstanbul: Erdem Yayınları.
- Dağlıoğlu, Hikmet Turhan (1939). Gaziantep Meşâhiri. Gaziantep: Cumhuriyet Halk Partisi Basımevi.
- Devellioğlu, Ferit (1999). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi, Ankara.
- Güzelbey, Cemil Cahit (1978). “Abdülmecitzâde- Mezitoğlu Divanının Yeni Bir Nüshası”. Gaziantep Sabah Gazetesi. 19.7.1978.
- Kongar, Emre (1981). Toplumsal Değişme, Rem-Zi, İstanbul.
- Onay, A. Talat (1992). Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar Ve İzahı , (Haz. Cemal Kurnaz), Türkiye Diyanet Vakfı Yay, Ankara.
- Özkan Ömer (2007). Divan Şiirinin Penceresinden Osmanlı Toplum Hayatı (Xiv-Xv. Yüzyıl). İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Özkara , R. Derya (2017).Ayntablı Hâfız Dîvân, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Pala, İskender (2015). Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul.
- Tarlan, Ali Nihat (1997). Necatî Beg Divânı, Meb Yayınları, İstanbul.